

Alustus PSHV:n aikaisemmasta toiminnasta

Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta perustettiin vuonna 1885. Se perustettiin tiettyyn konkreettiseen tarkoitukseen ja tarpeeseen. Oli huomattu, että ortodoksisen väestön tietämys ja ymmärrys omasta kirkosta ja uskonnosta oli hyvin vähäistä.

Veljeskunta perustettiin sisälähetys- ja valistusjärjestöksi, jonka toiminnan keskipisteenä oli aluksi kansanvalistus (ortodoksiväestön opettaminen) ja suomen kielen käytön edistäminen julkaisemalla suomenkielistä ortodoksista kirkollista ja hengellistä kirjallisuutta. Veljeskunta aloitti myös Aamun Koitto -lehden julkaisemisen. Lehteä julkaistiin vuosina 1896-2020. Jo vuonna 1920 Aamun Koiton todettiin olevan kirkkokunnan tärkein valistustyön tekijä.

Termin ***sisälähetystyö*** merkitys ei ehkä tänä päivänä avaudu kovin helposti. PSHV määritteli sen seuraavasti: *”Sisälähetystyö on oman uskon ja kirkollisten tapojen merkityksen selventämistä ja tällä tavoin kansan herättämistä tietoisuuteen omasta uskostaan.”* Järjestön tavoitteena oli siis uskonnollisen elämän eheyttäminen. Ajateltiin myös, että järjestön oli mahdollista toimia monessa asiassa ketterämmin kuin jäykemmän seurakuntahallinnon.

Tänä päivänä PSHV:n sivuilla kerrotaan PSHV:n toimivan seurakuntien tukijärjestönä, jonka tavoitteena on tukea tiistaiseurojen, kuorojen, ikonipiirien ja muiden alaosastojen toimintaa

1. antamalla järjestötoiminnan neuvontaa ja ohjausta
2. järjestämällä erilaisia kursseja, tapahtumia, pyhiinvaelluksia ja opintomatkoja yhteistyössä kirkon johdon, hiippakuntien, seurakuntien, ortodoksisten järjestöjen ja Valamon opiston kanssa.

Teksti on ajalta ennen koronaa ja ajalta, jolloin PSHV:lla oli työntekijä eli ei sellaisenaan ole tällä hetkellä täysin ajanmukainen, mutta antaa viitteitä kattojärjestön tehtävästä ja siitä mitä on tehty.

Toiminnan kaksitahoisuus – ylätaso ja alataso

PSHV:n toiminnalle on tunnusomaista ”kahden kerroksen toiminta” – on ns. ylätaso ja alataso: on kattojärjestö PSHV (tai Veljeskunta) ja on alaosastot, joiden tunnetuin toimintamuoto on epäilemättä ***tiistaiseuratoiminta***.

Tiistaiseurojen voidaan sanoa olevan Veljeskunnan toiminnan selkäranka. Tiistaiseuroja on monenlaisia ja niiden toimintamuodot vaihtelevat sijainnista ja jäsenistön kiinnostuksesta riippuen. Yhteistä kaikelle tiistaiseuratoiminnalle on niiden pyrkimys tukea jäsentensä ortodoksista identiteettiä.

Paikallistason alaosastotoiminnassa tehdään jatkuvasti monenlaista vapaaehtoistyötä. PSHV:n talvella 2019 teettämän kyselyn perusteella yleisin vapaaehtoisuuden toimintamuoto oli kirkkokahvitusten tai ruokailuiden järjestäminen, mutta myös kirkon siivous ja kaunistaminen, kirkkokyytien järjestäminen apua tarvitseville, hautausmaatalkoot, kirkon pihatalkoot, pienet remontit, koululaispalvelusten ruokailut, joulujuhlan järjestäminen tai kirkkotekstiilien huolto ja korjaus. Paikallinen toiminta on siis muotoutunut kulloistenkin tarpeiden mukaan, mutta diakonia- ja vapaaehtoistyö korostuvat.

Sotien jälkeen tiistaiseuroilla oli edessään uusi tehtävä: vertaistuen antaminen ja ortodoksisen identiteetin ylläpitäminen ja vahvistaminen. Tämä tapahtui tilanteessa, jolloin Karjalan alueelta evakuoituiden ortodoksit hajasijoitettiin ympäri maata, uuteen, pääosin luterilaiseen ympäristöön. Tiistaiseuroihin kokoonnuttiin

perheittäin: kuunneltiin ehkä alustus jostakin ajankohtaisesta aiheesta, laulettiin Vaeltajan lauluja ja rukoiltiin papin johdolla tai maallikkovoimin. Tiistaiseuralaiset olivat aktiivisesti mukana myös uusien pyhäkköjen rakentamisessa ja kaunistamisessa. Tämä on myös oma kokemukseni 1960-luvulta – tiistaiseurailtoihin kokoonnuttiin kodeissa perheiden voimin, ekumeenisessa hengessä. Lapset leikkivät tai touhusivat keskenään, varttuneempi väki seurasi illan ohjelmaa. Tiistaiseuran merkitys korostui, koska jumalanpalveluksia pikkukaupungin tsasounassa oli vain kerran kuukaudessa.

Kysymys kattojärjestön ja alaosastojen välisestä suhteesta

Kattojärjestön ja alaosastojen välinen suhde on aina ollut haasteellinen. PSHV:n vuonna 1985 ilmestyneestä 100-vuotisjuhlakirjasta voi lukea, kuinka jo vuonna 1924 eli noin 100 vuotta sitten kannettiin huolta samasta asiasta. Ilmeisesti vuosikokouksessa oli todettu tai komitean kokouksen pöytäkirjaan kirjattu, että *”alaosastot ovat lujasti sidoksissa kotiseurakuntiinsa, yhteys Veljeskuntaan (Komiteaan) on heikompi”*. Ollessani PSHV:n toiminnanjohtajana vuosina 2019–2021 sama asia nousi esille – ja sitä on varmasti pohdittu muulloinkin PSHV:n historian aikana. Tuolloin 7 vuotta sitten Aamun Koitto-lehteä pidettiin tärkeänä, mutta alaosastojen ja kattojärjestön suhde koettiin ohueksi, paikoin jopa tarpeettomaksi.

Mihin sitten kattojärjestön tehtävä on – ja on ollut? Millä tavoin PSHV toimii?

Voidaan sanoa, että PSHV kattojärjestönä on ikään kuin mahdollistaja. PSHV oli aikanaan edelläkävijä uusien toimintamuotojen kehittäjänä, liikkeelle paneva voima. Vuonna 1921 - 100 vuotta sitten - ideoitin uusi, siihen aikaan yllättävä toimintamuoto, diakoniatyö. Diakoniatyön malli otettiin luterilaisesta kirkosta ja aluksi sitä vieroksuttiin ortodoksien keskuudessa. Diakoniatyö ja siihen liittyvä vapaaehtoistoiminta kuitenkin vakiinnutti asemansa ja seurakuntiin alettiin myöhemmin perustaa diakoniatoimikuntia. Useissa seurakunnissa käytännön diakoniatyöstä ovat vastanneet tiistaiseurat, koska palkattuja diakoniatyöntekijöitä on vain parissa seurakunnassa.

Kattojärjestö ei siis itse tee diakoniatyötä, se on paikallistason toimijoiden tehtävä. Eräs kattojärjestön tehtävä on tiedottaminen ja esimerkiksi hyvien käytänteiden jakaminen siitä, mitä muut ovat paikallistasolla tehneet. Yksi esimerkki tästä on PSHV:n kotisivuilla oleva julkaisu, joka valottaa alaosastojen seurakunnissa tekemää erittäin monipuolista diakonia- ja vapaaehtoistoimintaa: ***Kuinka voin auttaa? Diakonia ja lähetys ortodoksisten seurakuntien elämässä.***

https://pshv.fi/wp-content/uploads/2020/12/Kuinka-voin-auttaa_Diakoniajulkaisu_Juha-Riikonen.pdf

Julkaisun aineisto on kerätty edeltäjäni Sergius Collianderin aikana. Tuolloin lähetettiin kysely seurakuntiin ja tehtiin seurakuntakiertue *Diakonia ja lähetysillat* yhdessä Filantropian kanssa. Juha Riikonen kokosi tekstin ja minun kaudellani se julkaistiin.

1970-luvulla PSHV alaosastoinen alkoi tukea ortodoksista lähetystyötä Afrikassa – jälleen uusi aluevaltaus. Ortodoksinen Lähetys ry syntyi PSHV:n lähetysjaoston pohjalta. Järjestön elinkaari jäi lopulta 40 vuoden mittaiseksi sen sulautuessa Ortaidin kanssa uudeksi järjestöksi, Filantropia ry:ksi.

Kattojärjestönä PSHV on tarjonnut yhteistä toimintaa hiippakuntien ja koko kirkon tasolla. Vuosikymmenten saatossa on järjestetty vuosijuhlia, kirkkolaulupäiviä, kirkkopäiviä yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa, äitileirejä, perheleirejä, pyhiinvaelluksia ja järjestötoiminnan koulutusta ja ohjausta. Veljeskunnalla oli myös oma kirjakauppa, Lampukka.

Edeltäjäni Sergius Collianderin aikana toteutettiin maahanmuuttajatyötä. Venäjänkieliselle väestölle järjestettiin perheleirejä ja *venäjänkielisten seurakunta-aktiivien tietojenvaihtopäivät* - kurssi Valamon

opistossa yhteistyössä Valamon opiston kanssa. PSHV koordinoi maahanmuuttajatyötä ja järjesti monikulttuurisen työn neuvottelupäiviä seurakuntien työntekijöille. Lisäksi yhteistyössä Valamon opiston kanssa opistolla pidettiin monikulttuurinen *Church for Everyone* -kurssi.

Omaa aikaani, vuosia 2019-21, voisi kuvata "suurten muutosten vuosiksi." Minun aikani korostui järjestöyhteistyö. Koettiin tärkeäksi toimia yhdessä, saada vertaistukea, olla osa vähän isompaa yhteisöä eikä vain työskennellä yksin tai kaksin. Yhdessä ideoitiin ja toteutettiin mm. hiippakunnallisia seminaareja ja ristisaatto-teemavuosi.

Syksyllä 2019 Filantropia ja PSHV järjestivät yhdessä kirkon kanssa kolme hiippakunnallista seminaaria "*Luomakunta ja lähimmäinen*"-teemalla. Näissä seminaareissa käsiteltiin seurakuntien vapaaehtoistyötä ja monikulttuurista työtä sekä pohdittiin, mitä on olla kristittyinä luomakunnassa.

PSHV:n tavoitteena oli toteuttaa yhdessä kirkon ja toisten yhteistyöjärjestöjen (Filantropia ja ONL) kanssa "*Ristisaatto 2020*"-teemavuosi. Teemavuoden tarkoituksena oli rohkaista ja innostaa ortodokseja järjestämään paikallisia ristisaattoja ja innostaa alaosastoja tekemään kevät- tai kesäretkiä esimerkiksi naapuriseurakuntaan tai kauempanakin järjestettävään tapahtumaan. Ristisaattohanke otettiin seurakunnissa vastaan innostuneena ja useita paikallisia ristisaattoja oli suunnitteilla. Esimerkiksi Oulun seurakunnassa ideoitiin kekseliäästi "*Lättähatturistisaatto*" Oulusta Iisalmeen. Koronapandemian asettamien kokoontumisrajoitusten vuoksi ristisaattojen toteutus jäi keväällä ja kesällä 2020 huomattavasti suunniteltua vaatimattommaksi. Teemavuotta siirrettiinkin vuodella eteenpäin.

Keväällä 2020 kaikkeen toimintaan vaikutti lähes lamaannuttavasti koronapandemia. Suuret tilaisuudet (mm. kirkkolaulupäivät) peruttiin ja paikallinen alaosastotoiminta pysähtyi. Oikeastaan kaikki toiminta pysähtyi.

XIX valtakunnalliset ortodoksiset kirkkolaulupäivät oli tarkoitus järjestää keväällä 2020 yhteistyössä Ortodoksisten Kanttorien Liiton, Joensuun seminaarin, Itä-Suomen yliopiston ortodoksisen teologian oppiaineryhmän ja Joensuun ortodoksisen seurakunnan kanssa. Koordinointivastuu päivien hallinnosta, taloudesta ja käytännön toteutuksesta oli PSHV:lla. Lähes kaikki käytännön järjestelyt olivat valmiina ja ilmoittautuneita noin 500, kun maaliskuussa 2020 tuli tieto, että kirkkolaulupäivät on peruttava koronavirusepidemian vuoksi. Aluehallintovirasto oli antanut ohjeet, joiden mukaan suuria yleisötilaisuuksia ei saanut järjestää. Suunnittelutyöryhmä päätti siirtää kirkkolaulupäivät vuodella eteenpäin.

Perinteinen pyhiinvaellus Trifonin praasniekkaan Lappiin toteutettiin vuonna 2019. Parin vuoden tauon jälkeen pyhiinvaellusta on jälleen järjestetty, mutta vastuullinen matkanjärjestäjä PSHV:n sijaan on ollut Piela-Linjat.

PSHV aloitti myös uuden opintomateriaalin tuottamisen. Jäsenkirjeessä ja kotisivuilla julkaistiin metropoliitta Arsenin tekemä opintomateriaalikonaisuus "*Pyhiin joukot*", jota alaosastot voivat käyttää erityisesti silloin kun kokoontumisissa ei ole mukana seurakunnan hengellisen työn tekijöitä. Opintomateriaalin tuottamisessa on viime vuosina otettu harppauksia eteenpäin. Mamren tammisto-kanavalle tulee viikottain uutta sisältöä ja isä Stefan Holmin Raamattu-kirjoitussarja on ainoa laatuaan.

Koronavuonna 2020 PSHV laati uuden toimintastrategian, joka hyväksyttiin syyskuussa 2020. Sen mukaan *”PSHV muun muassa tukee kaikille avoimella toiminnallaan kirkon ydintehtäviä ja kirkolliskokouksen hyväksymiä päälinjauksia. PSHV korostaa osaamisen jakamista, ihmisten sitouttamista ja yhteisöä vahvistavia toimintatapoja. PSHV:n tavoitteena on sitouttaa Kirkon jäsenet toimimaan aktiivisesti omassa seurakunnassaan, rohkaista heitä palvelemaan seurakuntaa eri tavoin omalla osaamisellaan ja auttamaan heitä palvelemaan lähimmäistä.”*

Muutoksia PSHV ry:n toimintaan

Vuonna 2021 Suomen ortodoksisessa kirkossa päätettiin siirtyä julkaisemaan kirkon yhteistä lehteä. PSHV ry:n julkaisema Aamun Koitto -lehti lakkautui hiippakunnallisena lehtenä. Sen myötä järjestön taloudellinen tilanne muuttui merkittävästi ja muuttuneessa taloudellisessa tilanteessa Veljeskunnalla ei ollut mahdollisuutta pitää toiminnanjohtajaa. Kesästä 2021 lähtien PSHV on toiminut hallituksen jäsenten vetovastuulla. Työntekijän menettämisen myötä menetettiin myös asema kirkon yhteistyöjärjestönä, jota oli tuettu taloudellisesti vuosittain tehdyn yhteistyösopimuksen puitteissa.

Lopuksi

PSHV on saanut paljon arvokasta aikaan. Järjestön toimintaympäristö ja samalla myös merkitys on kuitenkin muuttunut. Voisi kysyä, että jos järjestö perustettaisiin nyt, mihin kirkon tarpeeseen se perustettaisiin – vai perustettaisiinko? TAI jos kattojärjestöä ei olisi, olisiko sillä vaikutusta alaosastojen toimintaan?

PSHV:n sivuilla järjestön esittelytekstissä sanotaan mielestäni erittäin hyvin:

”Elävä yhteys kirkkoon syntyy, kun kirkon jäsen löytää oman paikkansa seurakunnassa”

Tämä on arvokas ja tärkeä tavoite; paikallinen toiminta, pyhäkkökeskeisyys ja toisten seurakuntalaisten kasvokkain kohtaaminen. Tähän kiteytyy mielestäni kaikki.